

VEILEDER

HVORDAN HÅNTERE BEKYMNING FOR
RADIKALISERING ELLER VOLDELIG EKSTREMISME

POLITIET

SLT

Samordning av lokale
kriminalitetsforebyggende tiltak

Larvik
kommune

Design og layout:

Ove Wettavik
Arbeid og aktivitet,
Larvik kommune

Trykkeri:

Arbeid og aktivitet,
Larvik kommune
www.aok-larvik.no

Innhold

Bakgrunn	4
Definisjoner	5
Informasjons- og taushetsplikt	6
Mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer	8
Hva gjør jeg ved bekymring?	10
Mulige bekymringstegn	12
Kontaktinformasjon	14

Bakgrunn

Larvik kommune vedtok i august 2015 handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme i Larvik kommune. Som en oppfølging er tiltak 1.3.1 å utvikle lokal veileder med rutiner og opplæring. Dette er en enkel, liten veileder som kan gi fakta og tips om hvordan vi kan møte, følge opp og forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Ansatte i kommunen og politiet har plikt til å forebygge og avverge alvorlige lovbrudd, herunder radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Det er sett et behov for egne retningslinjer i forhold til hvordan man skal håndtere bekymring rundt enkeltpersoner og deres familier i Larvik. I veilederen finner du fakta, dvs. definisjoner, hva gjør jeg ved uro og tips om bekymringstegn. Du vil også finne en oversikt over viktige telefonnummer. Veilederen er i første omgang rettet mot ansatte i førstelinjetjenesten som NAV, skole, barnevern, fritidsklubber, helse og sosial apparatet m.m. Men den er også rettet mot sivilsamfunnet forøvrig. Det kan være foresatte, øvrige familiemedlemmer, venner, naboer, kollegaer og/eller noen i foreninger, menigheten eller fritidsarenaen som er bekymret over økende grad av radikaliserings hos en ungdom/voksen.

Størstedelen av innholdet i veilederen er hentet fra andre veiledere, og tilpasset lokale forhold. Hovedkilden er regjeringens veileder på www.radikalisering.no

Definisjoner

Radikalisering er en prosess der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å nå sine politiske mål. Radikalisering kan skje innenfor alle typer livssyn, politiske retninger og ideologier. Det er en gråson mellom marginaliserte personer og utvikling mot «uheldige» miljøer (parallellsamfunn), og de som utvikler seg til direkte trussel mot storsamfunnet som de ikke lenger har lojalitet til.

Radikaliseringsprosesser kan variere fra person til person og fra gruppe til gruppe. Radikaliseringsprosesser kan skje innen alle typer av livssyn, kulturell bakgrunn og politiske retninger. Prosessen kan skje gradvis over lengre tid eller kortere tid, men også fremstå som en akutt endring hos en person

Voldelig ekstremisme menes personer som er villige til å bruke vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål.

Ekstremisme menes at man a) kun aksepterer egne meninger og b) mener at det er legitimt å ty til vold for å få gjennomslag for sine meninger (politiske mål)

Hatkriminalitet er straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av negative holdninger til en person, eller en gruppe av personer, på bakgrunn av deres faktiske eller oppfattede etnisitet, religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk eller nedsatte funksjonsevne. Voldelig ekstremisme er den mest ytterliggående formen for hatkriminalitet

Nettekstremisme er å fremme ekstreme ideologier og ytringer på internett, som kan rammes av Straffeloven §135a. Personer som fremmer ekstreme synspunkter på internett finner lett støtte for sine oppfatninger. Informasjonen spres hurtig og det kan være vanskelig å skille mellom potensielle trusler og personer som utfordrer ytringsfrihetens grenser.

Utenforskap eller sosial eksklusjon, kan forstås som individuelle og strukturelle mekanismer eller barrierer for deltakelse på ulike arenaer. Ulikhet i helse, utfordringer med rus, psykiske lidelser, lav deltakelse i fritidsaktiviteter, prestasjonspress, ulikhet i økonomi, samt ulike muligheter for å følge utdanningsløp og skaffe seg jobb, er eksempler på forhold som kan føre til utenforskap.

Avradikalisering er en prosess som under gitte forutsetninger kan føre til at en person i mindre grad aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske og religiøse mål.

Informasjons- og taushetsplikt, samtykke og plikt til å avverge lovbrudd (strl.§196)

Generelle og spesielle lover- og regelverk for taushetsplikt, samarbeid, informasjon, lagring av informasjon m.m. gjelder også for hatkriminalitet og voldelig ekstremisme. Regler for sensitive personopplysninger kan være relevant. Personers politiske eller religiøse oppfatning er å anse som en sensitiv personopplysning, jf Personopplysningsloven § 2 (lov nr. 32/2000).

Et samarbeid bør bygge på samtykke fra den det gjelder, eventuelt dennes foreldre eller foresatte. Der det ikke er mulig eller naturlig å få et samtykke bør det vurderes å anvende unntaksbestemmelsene i taushetsplikten. De mest relevante unntaksbestemmelsene som gjør at man kan dele opplysninger med andre forvaltningsorganer selv om personen ikke samtykker er:

Forvaltningsloven § 13b, nr. 5 og 6:

Gjelder for ansatte i fritidsklubber, utekontakter, skolen, SLT, og de som utfører tjeneste eller arbeid for disse m.m.

Barnevernloven § 6-7, 3. ledd:

Gjelder for ansatte i barnevernet og de som utfører tjeneste eller arbeid for barnevernet.

Sosialtjenesteloven § 44, 3. ledd:

Gjelder for ansatte i NAV og de som utfører tjeneste eller arbeid for kommunen etter denne loven.

Helse- og omsorgstjenesteloven § 12-1, 3. ledd:

Gjelder for enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven.

Helsepersonelloven:§ 23, 4.ledd:

Gjelder for enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven.

Vi minner for øvrig om plikten til å avverge alvorlige lovbrudd:

AVVERGELSESPLIKTEN (STRL. § 196)

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater å anmelde til politiet eller på annen måte søker å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil bli eller er begått. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt og innebærer en plikt til å avverge en rekke alvorlige lovbrudd. Se strl. § 139 for mer info. Det anbefales at juridisk bistand innhentes for å forklare hva dette innebærer for din arbeidsplass.

Mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer

PERSONLIGE FAKTORER

Risikofaktorer

- Marginalisert/diskriminert
- Mangler tilhørighet/søker tilhørighet
- Skolerelaterte problemer
- Psykiske problemer
- Mangler kunnskap
- Traumatiske opplevelser
- Søkende etter svar
- Individuell sårbarhet
- Betrakter seg selv som offer
- Mangler selvkontroll/ impulsiv

Beskyttende faktorer

- Reflektert ungdom
- Skoleflink
- Hobbyer eller aktiv i idrett
- Mestringsfølelse
- Robust
- Opplevelse av mening
- Selvtillit
- Livskvalitet
- God helse

FAMILIEMESSIGE FAKTORER

Risikofaktorer

- Påvirkning av transnasjonalt familieliv og nettverk
- Foreldre som sliter i foreldrerollen
- Sosiale problemer i familien
- Psykiske problemer i familien
- Rusmisbruk
- Fattigdom eller arbeidsledighet
- Vold eller annen omsorgsvikt
- Ekstremisme hos venner/ familie

Beskyttende faktorer

- Ressurssterk familie
- Høy sosioøkonomisk status
- Støttende foreldre
- God kommunikasjon og samspill

SOSIALE FAKTORER

Risikofaktorer

- Lav sosial status
- Mangler tilhørighet/søker tilhørighet
- Marginalisert ungdom
- Opplevd diskriminering
- Negativ påvirkning av venner
- Liten/ingen deltakelse i sosiale felleskap
- Arbeidsledig
- Livsstil som omfatter kriminalitet
- Utrygt lokalområde

Beskyttende faktorer

- Positiv påvirkning av venner
- Skole eller arbeid
- Prososiale venner
- Deltakelse i storsamfunnet
- Deltakelse i organiserte eller/og uorganiserte aktiviteter
- Trygt lokalområde

MOTIVASJONSAKTORER

Risikofaktorer

- Behov for felleskap
- Annerkjennelse
- Spennning
- Beskyttelse
- Ekstremistiske forbilder
- Føler at ens religion, kultur, land, nasjon m.m. er under angrep

Beskyttende faktorer

- Gode nettverk
- Deltar i stor-samfunnet
- Deltar i aktiviteter
- Gode venner og forbilder
- Mål og interesse

IDEOLOGISKE OG KULTURELLE FAKTORER

Risikofaktorer

- Politisk debatt - kulturell identitet
- Misnøye med sosial og økonomisk urettferdighet
- Legitimering og rettferdiggjøring av vold for å nå mål
- Sympati for absolutte løsninger
- Konspirasjonsteorier
- Polariserende fiendebilder

Beskyttende faktorer

- Forståelse for demokrati, valgfrihet, toleranse og respekt for mangfold
- Kritisk til kilder og informasjon

Hva gjør jeg ved bekymring?

Er du en **privatperson** og er bekymret for økende grad av radikaliserings hos en venn, en nabo, en kollega, et barn, en foreldre, øvrige familiemedlemmer, noen i din forening, menighet eller fritidsarenaen kan du gjøre følgende:

TA BEKYMNINGEN PÅ ALVOR

Gjør klart for deg selv hva du er urolig for og tenk gjennom hva du trenger for å redusere din egenuro. Ta ansvar for din bekymring.

RÅDFØR DEG MED FAGFOLK

Rådfør deg med politi/SLT koordinator, ved fortsatt bekymring. Du kan også velge å være anonym.

Er du **offentlig** ansatt må du drøfte bekymringen med kollegaer og din leder. Dere må vurdere om andre etater skal ha bekymringsmelding eller om andre etater skal kontaktes for samarbeid. Bekymringen følges opp med en nødvendig bekymringssamtale og en avklaring før det eventuelt settes inn relevante, forebyggende tiltak.

Bekymring**Du**

Hvis du er bekymret for – og/eller blir oppsøkt av en ungdom/person du er kjenner uro for: identifiserer mulige bekymringstegn. (Se Mulige bekymringstegn s.19)

Drøft bekymringen.

Drøft eventuelt bekymringene med kollegaer. Hvis du fortsatt er bekymret, drøft bekymringen med din leder/ rektor. Tenk gjennom taushetsplikt og meldeplikt.

Avdelingsleder/rektor
Virksomheten

Kontakt SLT eller politi.

Ved bekymring drøfter leder saken anonymt med SLT eller politi. Leder sender bekymringsmelding til SLT eller lokalt politi.
Alvorlige bekymringer følges opp og koordineres mellom lokal politikontakt og PST.

Avdelingsleder/rektor
Virksomhetsleder
SLT
Politi

Oppfølging.

Oppfølging.
Hvem kan følge opp/koordinere arbeidet rundt ungdommen/personen? Lag en plan for å jobbe helhetlig med den unge/personen. (Se mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer s. og mulige tiltak s.11-12)

SLT
Politi

Viktig: hvis lederen din ikke ønsker å gjøre noen med saken, og du mener det er grunn til bekymring, skal du i følge loven på eget initiativ ta kontakt med politiet. (jfr. Avvergelsesplikten, STRL § 196)

Mulige bekymringstegn

Intensjoner og motivasjon for radikaliserings og ekstremisme er ofte sammensatt: Provosere og utfordre, få oppmerksomhet for egen del – og for saken. Få bekreftelse og finne venner, sosiale nettverk og identitet. Søke trygghet og støtte. Ungdomsopprør/ulovlige aksjoner, spenning, status og makt. Reaksjon på krig, overgrep, undertrykkelse, fattigdom m.m. Stort engasjement knyttet til innvandring og flyktninger, ønsker endringer – eller å gi støtte. Press/motivasjon/påvirkning som tar utgangspunkt i det transnasjonale familieliv og nettverk

Det finnes ingen fasit i forebyggende arbeid. Det kan være sammensatt motivasjon og flere mulige bekymringstegn. Her er noen tips til mulige bekymringstegn eller signaler som ikke nødvendigvis er bekymringsfulle i seg selv, men kan være det samlet. Listen er ikke uttømmende:

Interesser/utseende/symbolbruk

- Appellerer til og søker etter ekstremistisk materiale på nett
- Endrer utseende, klesdrakt m.m.
- Benytter symboler knyttet til ekstremistiske idealer og organisasjoner
- Slutter på skolen, med fritidsaktiviteter m.m.

Familie, venner og sosialt nettverk

- Forandrer seg hjemme
- Sitter mye på rommet
- Endrer nettverk og omgangskrets
- Omgås med personer og grupper som er kjent for ekstremisme
- Omgås i grupper der det utøves trusler, vold og/eller annen kriminell virksomhet
- Medlem i ekstremistiske grupper, nettverk og organisasjoner

Aktiviteter

- Opptatt av ekstremisme på internett og sosiale medier
- Deltar på demonstrasjoner og voldelige sammenstøt med andre grupper
- Bruker trusler og vold som følge av ekstremisme
- Hatkriminalitet
- Reisevirksomhet som kan føre til økt radikalisering og kontakt med ekstremister

Uttalelser/ytringer

- Intoleranse for andres synspunkter
- Fiendebilder – vi og dem
- Konspirasjonsteorier
- Hatretorikk
- Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati
- Legitimerer vold
- Trusler om vold for å nå politiske mål

Kontaktinformasjon

NETTSIDER

www.radikalisering.no

www.larvik.kommune.no/uro

www.larvik.kommune.no/Los-struktur/Emneord-a-a/Familiesenter/

VIKTIGE TELEFONNUMMER

SLT koordinator Erica G. Dabe 98 22 56 05

Larvik kommunens sentralbord 33 17 10 00

Barnevernet i Larvik kommune (mottaket) 33 17 10 00

Barnevernvakta Vestfold 33 31 02 03

Hedrum familiesenter 33 11 53 55

Mesterfjellet familiesenter 33 17 11 25

Stavern familiesenter 33 19 99 66

Tjølling familiesenter 33 17 36 30

Thor Heyerdahl vgs. sentralbord 33 12 31 00

Politi 02800

PST 23 30 50 00

